

POSTANOWIENIE

24 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 24 października 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. S.

przeciwko H. K.

o ochronę dóbr osobistych,

na skutek skargi kasacyjnej A. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 26 kwietnia 2023 r., I ACa 1109/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 1260 (tysiąc dwieście sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia odpisu niniejszego orzeczenia powodowi do dnia zapłaty.

[SOP]

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego

w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. - będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 26 kwietnia 2023 r. (sygn. akt I ACa 1109/22) pełnomocnik powoda A.S. oparł wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania na przesłankach określonych przez art. 398⁹ § 1 pkt 3 oraz 4 k.p.c. W ocenie skarżącego postępowanie przed Sądami obu instancji dotknięte było nieważnością. Jak wskazał jego sprawa została w Sądzie Okręgowym w Elblągu rozpoznana przez wadliwie powołanego sędziego, gdyż ten został powołany na urząd sędziego w sądzie powszechnym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (dalej: „ustawa nowelizująca z 8 grudnia 2017 r.”), co skutkowało nieważnością postępowania zgodnie z uchwałą z 23 stycznia 2020 r., połączonych Izb Sądu Najwyższego: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, sygn. akt: BSA1-4110-1/20. Nadto w ocenie skarżącego przesłanka nieważności postępowania z art. 379 ust. 4 k.p.c. w zw. z art. 367 § 3 k.p.c. zmaterializowała się, w realiach przedmiotowej sprawy w tej okoliczności, iż wyrok w Sądzie Apelacyjnym w Gdańsku został wydany na posiedzeniu jawnym w składzie jednego sędziego, a nie w składzie trzech sędziów, co ograniczyło prawo powoda do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy; dla wykazania takiej zależności skarżący powołał się na uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2023 r., III PZP 6/22. W dalszej kolejności skarżący wskazał, że z uwagi na doprecyzowane w skardze uchybienia, w postępowaniach przed Sądami, Okręgowym, jak też Apelacyjnym, co miało skutkować nieważnością tych postępowań, rekomendowana przez skarżącego Sądowi Najwyższemu skarga kasacyjna, jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.).

W pierwszej kolejności należy odnieść się do kwestii związanych z konstrukcją przedmiotowej skargi kasacyjnej, która obarczona jest wadą. Jak,

bowiem, przyjęto w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) i nie jest rzeczą tego Sądu doszukiwanie się w innych jej częściach argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14, z 28 lipca 2015 r., IV CSK 48/15 i z 16 czerwca 2015 r., IV CSK 727/14). Tymczasem skarżący ograniczył się do zaprezentowania jednego tylko „uzasadnienia”, jako jednostki redakcyjnej sformalizowanej przeciw skargi kasacyjnej, kiedy to, jak wskazano powyżej, wymaga się sporządzenia osobnego, wyodrębnionego redakcyjnie, wywodu prawnego dla wykazania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Niezależnie jednak od tej uwagi, Sąd Najwyższy odnosząc się do najdalej idącej przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., stwierdził, że zastrzeżenia sformułowane przez skarżącego nie odniosły skutku. W ramach kontroli kasacyjnej Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną z powodu nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.) tylko z powodu nieważności postępowania apelacyjnego. Natomiast nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji, które nie została dostrzeżona przez Sąd drugiej instancji, może być podana w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. Wymaga to wykazania naruszenia przez sąd drugiej instancji przepisów dotyczących zakresu jego kognicji w ramach, której powinien uwzględnić nieważność postępowania przed sądem pierwszej instancji nawet w urzędzie (art. 378 § 1 k.p.c.), a w konsekwencji wydać wyrok o treści określonej w art. 386 § 2 k.p.c. W konsekwencji w skardze kasacyjnej należy podnieść zarzut naruszenia tych właśnie przepisów (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNC 1998, nr 5, poz. 81 oraz z 14 grudnia 2001 r., V CKN 556/00). W konsekwencji wobec faktu, że skarżący w swojej skardze nie powołał się na te przepisy, formułując zarzuty nieważności postępowania przed Sądem Okręgowym w Elblągu, zarzuty te – odnoszące się do nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji - nie odniosły spodziewanego przez skarżącego rezultatu. Ubocznie należy jednak zauważyć, odnosząc się do zarzutu skarżącego o wadliwości powołania sędziego orzekającego w Sądzie Okręgowym, który rzekomo nie spełniał warunku

(gwarancji) niezależności i bezstronności, jak i zarzutu naruszenia art. 45 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, co uzasadniałoby nieważność postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.) oraz odwołując się zarazem do uchwały Sądu Najwyższego w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA 1-4110-1/2020 (OSNC 2020, nr 4, poz. 34), należy zauważyć, że w punkcie 2 tej uchwały sprzeczności składu sądu z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c., w przypadku osoby powołanej na urząd sędziego w sądzie powszechnym (a taki orzekał w przedmiotowej sprawie), upatruje się nie w samym fakcie powołania sędziego na wniosek KRS ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3), lecz w sytuacji, w której wadliwość procesu powoływania doprowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Sąd Apelacyjny zgodnie z treścią wyżej powołanej uchwały Sądu Najwyższego zbadał czy przed Sądem pierwszej instancji z powodu orzekania przez sędziego powołanego na stanowisko sędziego w trybie ustawy nowelizującej z 8 grudnia 2017 r. i skonstatował, że takiej nieważności postępowania w sprawie nie było. Należy podkreślić, że skarżący nie wyszczególnił żadnych okoliczności, które podważałyby prawidłowość tej oceny Sądu Apelacyjnego.

Odnośnie, natomiast, do zarzutu nieważności postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Gdańsku, w sytuacji kiedy zaskarżone skargą kasacyjną rozstrzygnięcie tego Sądu zostało wydane w składzie jednego sędziego, zamiast składu kolegiального, należało przyjąć, że powołana przez kasatora uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2022 r., III PZP 6/22 (OSNP 2023, nr 10, poz.104) - której nadano moc zasady prawnej - nie znajdzie w tym przypadku zastosowania. W uchwale tej Sąd Najwyższy uznał wprawdzie, że rozpoznanie sprawy cywilnej przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego, ukształtowanym na podstawie art. 15 zzs¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19, ogranicza prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy (art. 45 ust. 1 Konstytucji

RP), ponieważ nie jest konieczne dla ochrony zdrowia publicznego (art. 2 i art. 31 ust. 3 Konstytucji RP) i prowadzi do nieważności postępowania (art. 379 pkt 4 k.p.c.). Trzeba jednak, co wymaga podkreślenia, mieć na względzie tę okoliczność, że według Sądu Najwyższego przyjęta w uchwale wykładnia wiąże od chwili jej podjęcia, co oznacza, iż nie ma ona zastosowania do orzeczeń wydanych do dnia 26 kwietnia 2023 r. – włącznie, co wyraźnie stwierdzono w jej uzasadnieniu. Tymczasem kwestionowane skargą kasacyjną orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku zostało wydane w składzie jednoosobowym w tej dacie, to jest dnia 26 kwietnia 2023 r., w efekcie przywołana przez skarżącego zasada prawna nie rozciąga się na realia stanu faktycznego przedmiotowej sprawy. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto także, że wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego przed datą wskazaną w uchwale z 26 kwietnia 2022 r., III PZP 6/22 nie prowadziło do nieważności postępowania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 29 kwietnia 2022 r., III CZP 77/22). W powołanym orzeczeniu przyjęto, że dokonane odstępstwo od zasady kolegialności składów ugruntowanych w postępowaniach odwoławczych dokonane w ustawie COVID-19 nie jest równoznaczne z naruszeniem art. 45 ust. 1 Konstytucji. W kontekście zasad konstytucyjnych, ingerencja ustawodawcy w tę zasadę w czasie zagrożenia epidemiologicznego nie jest zatem z zasady niedopuszczalna i nie skutkuje *a priori* nieważnością postępowania (zob. też wydane w ostatnim czasie postanowienia Sądu Najwyższego z 31 stycznia 2024 r., I CSK 5804/22, z 11 kwietnia 2024 r., I CSK 1092/23 oraz 25 lipca 2024 r., I CSK 1590/23 – niepubl.). Wskazano w nich na ochronę istotnych wartości, które miał na uwadze Sąd Najwyższy wydając uchwałę działającą na przyszłość, tj. od dnia 27 kwietnia 2023 r., w postaci ochrony dobra i interesów obywateli oraz powagi władzy sądowniczej. Wydanie w sprawie orzeczenie przez sąd drugiej instancji w składzie jednego sędziego ukształtowanym na podstawie art. 15z¹ ust. 1 pkt 4 ustawy COVID-19 nie może więc *in casu* stanowić samoistnej podstawy do stwierdzenia nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c., co byłoby przesłanką określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do

rozpoznania i którą Sąd Najwyższy bierze pod uwagę z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

W świetle powyższych wywodów skargi kasacyjnej nie można uznać za oczywiście uzasadnionej z powodu zarzucanej nieważności postępowania. Odnośnie bowiem przesłanki z art. 398 § 1 pkt 4 k.p.c. stwierdzić należy, że oparcie wniosku o twierdzeniu o oczywistej zasadności skargi obliuguje skarżącego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia konkretnych przepisów prawa materialnego lub procesowego, naruszenia dostrzegalnego *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby zagłębiania się w szczegóły sprawy lub dokonywania jej poszerzonej analizy. Należy też przypomnieć, że zgodnie z powszechnie aprobowanym w orzecznictwie i nauce prawa poglądem, o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje *per se* nawet oczywiste naruszenie konkretnego przepisu, lecz jego skutek polegający na wydaniu oczywiście nieprawidłowego orzeczenia, które nie może się ostać (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 r., Nr 13, poz. 230). Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w przedmiotowej sprawie.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹, 3 i 4 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 i 398²¹ oraz przepisów § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 4 i § 8 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

(A.G.)

r.g.

